

KOGNITIVNÍ RELIGIONISTIKA (RLB287)

Jaro 2011

ANOTACE

Cílem kurzu je poskytnout studentům religionistiky základní úvod do problematiky kognitivní religionistiky. Kurz bude mít podobu domácích příprav v lichém týdnu (čtení povinné četby a psaní komentářů) a seminářů v sudém týdnu (kritická diskuze nad komentáři a další rozšíření znalostí z kognitivní religionistiky). V průběhu kurzu studenti přečtou základní dílo Pascala Boyera *Religion Explained* (2001), k němuž budou odevzdávat analytické a kritické komentáře. Cílem kurzu je studentům nejen představit v současnosti jednu z nejdynamičtějších oblastí studia náboženství, ale také rozvíjet jejich kritické a analytické dovednosti porozumění a interpretace odborného textu.

PŘEDPOKLADY

Kurz je určen studentům bakalářského studia religionistiky. Zápis posluchačů s jiným typem studia nebo oborem je podmíněn udělením souhlasu vyučujících. K úspěšnému absolvování předmětu je nutná znalost anglického jazyka (literatura k tomuto tématu je téměř výhradně anglickojazyčná).

POVINNÁ LITERATURA

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained: The Human Instincts that Fashion Gods, Spirits and Ancestors*. London: William Heinemann 2001 = **Pascal Boyer**, *Religion Explained: The Evolutionary Origins of Religious Thought*, New York: Basic Books 2001.

DOPORUČENA STUDIJNÍ LITERATURA

- **Scott Atran**, *In Gods We Trust: The Evolutionary Landscape of Religion*, Oxford – New York: Oxford University Press 2002.
- **Justin L. Barrett**, *Why Would Anyone Believe in God?*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Harvey Whitehouse**, *Modes of Religiosity: A Cognitive Theory of Religious Transmission*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Illka Pyysiäinen**, *Magic, Miracles, and Religion*, Walnut Creek: AltaMira Press 2004.
- **Dan Sperber**, *Explaining Culture: A Naturalistic Approach*, Oxford – Cambridge, MA: Blackwell Publishers 1996.
- **Todd Tremlin**, *Minds and Gods: The Cognitive Foundations of Religion*, Oxford – New York: Oxford University Press 2006.
- **Louise Barrett – Robin Dunbar – John Lycett**, *Evoluční psychologie člověka*, Praha: Portál 2007, přel. Jitka Lindová, Robert Kanócz, Karel Stibral.
- **Robert J. Sternberg**, *Kognitivní psychologie*, Praha: Portál 2002, přel. František Koukolík, Rostislav Benák, Dagmar Brejlová, Jiří Foltýn.

STRUKTURA KURZU

1. **Úvod do kognitivní religionistiky – cíle, prostředky, metoda (23. 2. 2011)**
A.CH.
 - Základní východiska kognitivních věd a kognitivní obrat v sociálních vědách.
 - Co vlastně chtějí a mohou kognitivní vědy v religionistice studovat?
 2. **Domácí příprava (2. 3. 2011)**
 - **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitola I.: “What Is the Origin?”).
- Termín pro včasné odevzdání komentáře: 4. 3. 2011, 23:59 SEČ.**
3. **Kognitivní studium náboženství – předpoklady a východiska (9. 3. 2011)**
E.K.
 - Předcházející přístupy ke studiu náboženství a jejich problémy.
 - Nové otázky, přístupy a problémy ve studiu náboženství a kultury.

4. Domácí příprava (16. 3. 2011)

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly II. a III.: “What Supernatural Concepts Are Like?” a “The Kind of Mind It Takes”).

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 18. 3. 2011, 23:59 SEČ.

5. Náboženské představy (23. 3. 2011) R. K.

- Lidská kognice, její evoluční minulost a modularita mysli.
- Lidové teorie, ToM a „theological (in)correctness“.
- Náboženské představy a jejich šíření – problémy a přístupy („Micky Mouse question“/“Zeus question“).
- Metareprezentace a emoce.

6. Domácí příprava (30. 4. 2011)

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly IV. a V.: “Why Gods and Spirits?” a “Why Gods and Spirits Matter?”)

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 28. 3. 2011, 23:59 SEČ.

7. Nadpřirození aktéři (6. 4. 2011) S. K.

- Náboženství jako antropomorfizace a koncept nadpřirozených aktérů (HAD, HUI).
- Sociální relevance náboženských představ a nadpřirozených aktérů a kognice.

8. Domácí příprava (13. 4. 2011)

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly VI. a VII.: “Why Is Religion About Death?” a “Why Rituals?”).

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 11. 4. 2011, 23:59 SEČ.

9. Kognitivní teorie náboženského rituálu (20. 4. 2011) A. CH.

- Teorie rituální frekvence.
- Hypotéza rituální formy.

10. Domácí příprava (27. 4. 2011)

- **Pascal Boyer**, *Religion Explained* (kapitoly VIII. a IX.: “Why Doctrines, Exclusion and Violence?” a “Why Belief?”)

Termín pro včasné odevzdání komentáře: 25. 4. 2011, 23:59 SEČ.

11. Náboženské skupiny, doktrína a náboženská víra (4. 5. 2011) J. C.

- Náboženské skupiny, koaliční intuice a náboženské doktríny.

- Náboženská víra jako sociálně relevantní kognitivní schéma.

PODMÍNKY UKONČENÍ

Podmínky úspěšného ukončení kurzu jsou:

- Včasné odevzdání pěti komentářů z povinné četby v rámci domácí přípravy. Odevzdané komentáře musí splňovat formální a obsahové náležitosti odborného religionistického textu. Analýza přečteného textu by neměla být redukována na referování nebo převyprávění toho, co tvrdí autor zadané četby, ale na analýzu jeho východisek a závěrů. Délka komentáře je maximálně 2 normované strany (3 600 znaků včetně mezer, písmo Times New Roman 12, řádkování 1,5). Komentář se odevzdává pouze elektronicky prostřednictvím e-learningové platformy ELF (<http://elf.phil.muni.cz/elf/>), kurz Kognitivní religionistika (pouze ve formátu doc. nebo rtf.), a to do doby určené v osnově kurzu (viz výše). Komentář bude bodován v rozsahu 0 až 10 bodů.¹ Komentář lze odevzdat pouze jednou, pozdější opravy nejsou povoleny. K úspěšnému ukončení kurzu je nutné získat alespoň 30 bodů z 50 možných.
- Úspěšné absolvování ústní zkoušky zaměřené na témata probíraná v rámci jednotlivých přednášek. Podmínkou účasti na ústní zkoušce je získání dostatečného množství bodů z komentářů k zadané četbě (tedy alespoň 30 bodů z 50 možných).

¹ Pozdě odevzdané komentáře získávají v prvním kole 0 bodů a student bude v zápočtovém týdnu hodnocen stupněm N. Dodatečně odevzdané komentáře budou obodovány po skončení zápočtového týdne (maximální možný bodový zisk je však v tomto případě pouze 6 bodů) a pokud bude výsledný součet bodů rovný 30 nebo vyšší, student bude připuštěn k ústní zkoušce.